



Vlaams
Parlement

ingediend op **1680** (2017-2018) – Nr. 1
13 augustus 2018 (2017-2018)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Bestuurszaken,
Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid
uitgebracht door Els Robeyns en Marnic De Meulemeester

over de coördinatieopdrachten
van de provinciegouverneurs

Samenstelling van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid:

Voorzitter: Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

Sofie Joosen, Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers, Nadia Sminate, Peter Wouters;
Bart Dochy, Michel Doomst, Ward Kennes, Koen Van den Heuvel;
Marnic De Meulemeester, Mercedes Van Volcem;
Kurt De Loor, Els Robeyns;
Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Paul Cordy, Andries Gryffroy, Lies Jans, Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
Jan Durnez, Martine Fournier, Katrien Partyka, Joris Poschet;
Lydia Peeters, Bart Somers;
Jan Bertels, Yasmine Kherbache;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens;
Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Verwelkoming door Mercedes Van Volcem, commissievoorzitter	4
2. Uiteenzetting door Lodewijk De Witte, gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant	4
2.1. Situering coördinatieopdracht	4
2.2. Enkele projecten uit 2017	5
2.3. Enkele beschouwingen	6
3. Uiteenzetting door Cathy Berx, gouverneur van de provincie Antwerpen	7
3.1. Overzicht 2017	7
3.2. Conclusies en aanbevelingen	9
4. Uiteenzetting door Herman Reynders, gouverneur van de provincie Limburg	10
4.1. Overzicht coördinatieopdrachten	10
4.2. Conclusies en aanbevelingen	11
5. Uiteenzetting door Carl Decaluwé, gouverneur van de provincie West-Vlaanderen	11
5.1. Coördinatieopdrachten 2017	11
5.2. Beschouwingen en aanbevelingen	11
6. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	13
6.1. Tussenkoms van Marnic De Meulemeester	13
6.2. Tussenkoms van Kurt De Loor	14
6.3. Tussenkoms van Bart Dochy	14
6.4. Tussenkoms van Marius Meremans	14
6.5. Tussenkoms van Ingrid Pira	15
6.6. Tussenkoms van Michel Doomst	15
6.7. Tussenkoms van Mercedes Van Volcem	16
7. Antwoorden van de gouverneurs	16
7.1. Antwoorden van gouverneur Lodewijk De Witte	16
7.2. Antwoorden van gouverneur Cathy Berx	17
7.3. Antwoorden van gouverneur Herman Reynders	19
7.4. Antwoorden van gouverneur Carl Decaluwé	20
Gebruikte afkortingen	22
Bijlage: Evaluatie coördinatieopdrachten 2017 vanwege Jan Briers, gouverneur van Oost-Vlaanderen, zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid hield op 12 juni 2018 een gedachtewisseling met de Vlaamse provinciegouverneurs over hun coördinatieopdrachten.

1. Verwelkoming door Mercedes Van Volcem, commissievoorzitter

Mercedes Van Volcem brengt in herinnering dat de gezamenlijke voorstelling van de jaarverslagen van de provinciegouverneurs een direct gevolg is van de afspraken tussen de Vlaamse regeringspartijen en Open Vld naar aanleiding van de benoeming van de gouverneur van Oost-Vlaanderen in 2013. Dit werd vastgelegd in een afsprakennota die er ook in voorzag de aanstellingsprocedure van provinciegouverneur transparanter te maken.

De provinciegouverneurs worden nu voor een derde maal sinds de afspraken in 2013 in het Vlaams Parlement ontvangen. Zij zullen hun jaarverslag 2017 toelichten en daarbij in het bijzonder ingaan op hun coördinerende taken in opdracht van de Vlaamse Regering.

Omdat de huidige bestuursperiode op zijn einde loopt, werden vooraf enkele evaluatievragen voorgelegd met betrekking tot de coördinerende taak:

- welke algemene beschouwingen kunnen worden gemaakt over de voorbije bestuursperiode?
- welke lessen werden getrokken uit het projectmanagement?
- welke aanbevelingen kunnen er worden gegeven naar de volgende bestuursperiode?

Gouverneur Jan Briers diende zich wegens verblijf in het buitenland te verontschuldigen.

2. Uiteenzetting door Lodewijk De Witte, gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant

2.1. Situering coördinatieopdracht

Lodewijk De Witte zegt dat de coördinatieopdracht van de gouverneurs steunt op een mandaat van de Vlaamse Regering uit april 2011. Bedoeling is om op permanente basis beleidsprocessen, controleopdrachten en de werking van de gedeconcentreerde diensten van de Vlaamse overheid af te stemmen op deze van de andere bestuursniveaus.

Jaarlijks wordt hierover aan de Vlaamse Regering gerapporteerd in een jaarverslag en in principe komen de gouverneurs hierover om de twee jaar naar de commissie voor Binnenlands Bestuur.

De coördinatieopdracht bestaat uit drie deelopdrachten:

- coördinerend optreden in één of meerdere fasen van lokale besluitvormingsprocessen wanneer die moeilijk verlopen en/of complex zijn. Bedoeling is om tegenstrijdigheden en tegenspraak proberen op te lossen door dialoog;
- oprichting van een overlegplatform door de gouverneur waarop de buitendiensten elkaar regelmatig ontmoeten, ook in het licht van afstemming en oplossingsgericht werken. Bedoeling is om los van concrete dossiers elkaar te leren kennen en gesprekken met elkaar te voeren en daardoor de bereidheid tot samenwerking te versterken;
- op vraag van het lokaal bestuur kan de gouverneur interveniëren in een lopend dossier om te bemiddelen tussen overheidsdiensten wanneer een voorgenomen project ernstig vertraagd dreigt te worden.

Ter ondersteuning van de gouverneurs bij hun coördinatieopdracht werden de zogenaamde diensten van de gouverneurs opgericht. Hier dient men zich niet te veel bij voor te stellen. Het gaat over een of twee medewerkers.

Naast de eerder punctuele opdrachten hebben de gouverneurs een aantal doorlopende opdrachten. Soms is dat specifiek voor een provincie en in andere gevallen gaat het over alle provincies. Het gaat bijvoorbeeld over de bekkenbesturen die opgericht zijn bij decreet en die in alle provincies bestaan. In het kader van het integraal waterbeleid is in elk bekken een coördinatiestructuur opgezet die voorgezeten wordt door de gouverneur. Als een bekken grotendeels in verschillende provincies valt, wordt het voorzitterschap gedeeld. De ondersteuning van een bekkenstructuur gebeurt door een bekkensecretariaat en niet door de dienst van de gouverneur.

Specifiek voor Vlaams-Brabant is bijvoorbeeld het project 'Stand van de Rand', dat betrekking heeft op het beleid van de Vlaamse overheid in de zeventien gemeenten van de Vlaamse Rand. Hier gebeurt de ondersteuning door het team Vlaamse Rand van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Er is verder een cel VIP en een Gewestelijke Stedenbouwkundige Vergunningscommissie. Inzake mobiliteit lopen er in Vlaams-Brabant tal van projecten, meestal in samenwerking met De Lijn. Er is bijvoorbeeld het Brabantnet dat tot doel heeft om in die provincie drie tramlijnen te installeren.

2.2. Enkele projecten uit 2017

Lodewijk De Witte gaat in op een aantal projecten uit 2017, dit om duidelijk te maken voor welke aangelegenheden de gouverneurs worden ingeschakeld. Een van de opdrachten kadert in het zogenaamde 'Windplan 2020' van minister Bart Tommelein. Die contacteerde de provinciegouverneurs over zijn beleidsplannen rond hernieuwbare energie en informeerde hen over de rol die hij in de toekomst weggelegd ziet voor de provinciebesturen. De gouverneurs werd gevraagd per provincie een informatiedag voor de lokale besturen in te leggen rond hernieuwbare energie en om per provincie te komen tot een inschatting van het potentieel voor bijkomende windenergie.

In 2017 ging veel aandacht naar de afstemming rond hernieuwbare energie in de provincie. Slechts 2,2% van het grondgebied van Vlaams-Brabant komt in aanmerking voor de inplanting van windturbines, dit omwille van de beperkingszones door de luchthavens van Zaventem en Beauvechain (net over de taalgrens maar met impact op het grondgebied van Vlaams-Brabant). Met Belgocontrol werd constructief en oplossingsgericht overlegd in die zin dat men wil meewerken om projecten op het vlak van windenergie mogelijk te maken, weliswaar rekening houdend met de veiligheidsvereisten. Hier zal men in de toekomst kunnen rekenen op een oplossingsgerichte aanpak voor windturbinedossiers. Bij Defensie ligt dat moeilijker. Het ministerie wenst geen keuzes te maken die ingaan tegen de eigen bewegingsruimte. Het sectorbelang wordt verdedigd en men gaat er van uit dat de andere sectoren hierin volgend moeten zijn. Zo wordt men voor het dossier van de windturbines rond de E40 (Bierbeek-Boutersem) geconfronteerd met een beperking van de turbinehoogtes tot 122 meter (daar waar momenteel 150 en zelfs 180 meter gebruikelijk is). Die beperking heeft te maken met hoe men momenteel gewoon is te vliegen bij een laag wolkendek. De gouverneur hoopt hier alsnog een doorbraak te bereiken omdat turbines van 122 meter voor ontwikkelaars niet rendabel zijn. Indien de Vlaamse Regering haar doelstellingen rond hernieuwbare energie wenst te halen, zal zij verder werk moeten maken van het wegnemen van restricties die geen veiligheidsgrond hebben.

Inzake mobiliteit staat Regionet voor een innovatief project op het snijvlak tussen mobiliteit en ruimtelijke ordening. Het gaat hier om de overschakeling naar een

mobiliteitsgedreven ruimtelijke ordening. Hierbij is het basisidee dat goed ontsloten locaties bijkomende ontwikkelingskansen krijgen en er niet meer ontwikkeld wordt op locaties die niet goed bereikbaar zijn. Dit vergt in de eerste plaats een grote mentale shift bij de lokale besturen. Multimodale verkeersoplossingen vinden vlot een draagvlak, maar een aangepast beleid in ruimtelijke ordening hieraan koppelen is niet evident.

2.3. Enkele beschouwingen

De coördinatieopdracht omvat een brede waaier aan projecten. De hoofdmoot situeert zich op vlak van mobiliteit en verkeersveiligheid, ruimtelijke ordening en integraal waterbeleid. Het zijn thema's bij uitstek waar verschillende overheidsdiensten elkaar moeten vinden om te komen tot een coherent en duurzaam beleid. En waar de sectorale belangen niet steeds compatibel zijn. De coördinerende en bemiddelende rol van de gouverneurs, als verbindingspersoon tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen, draagt ertoe bij dat partners elkaar vinden en samen naar oplossingen zoeken. In de uitvoering van die coördinatieopdracht stelt men continu de nood vast aan afstemming en coördinatie. Het is nodig dat men de eigen sectorgerichte visie verlaat en zoekt naar een meer geïntegreerde en gebiedsgerichte werking.

Er is nood aan blijvende aandacht voor afstemming tussen verschillende overheidsdiensten. De Vlaamse overheid organiseert zich steeds meer op basis van specialisatie, zelfs binnen een beleidsdomein. De gebiedsindelingen tussen de Vlaamse administraties onderling lopen niet meer gelijk. Traditioneel was het zo dat men zich organiseerde op basis van het grondgebied van de provincie via een gedeconcentreerde dienst. Dit wordt nu soms per provincie verder onderverdeeld, bijvoorbeeld in het kader van een vervoersregio. In andere gevallen organiseert men zich met twee provincies samen. Dit heeft voor gevolg dat mensen elkaar niet goed meer kennen omdat ze in verschillende regio's en vanuit een verschillende optiek werken. Dit leidt tot toenemende en bijkomende coördinatenoden.

Lodewijk De Witte geeft een voorbeeld dat losstaat van de coördinatieopdracht. Door de VMM wordt beroep aangetekend in een bouwvergunningsdossier omwille van een waterproblematiek. In het dossier stak een advies vanwege wat vandaag de Vlaamse Waterweg heet, het vroegere Waterwegen en Zeekanaal. De aanvrager van de vergunning trekt een en ander in twijfel en de vertegenwoordiger van de VMM zegt niet te kunnen instaan voor het standpunt van de Vlaamse Waterweg. Het gaat dus om twee instanties die bezig zijn met waterbeleid. Als er wordt gesteld dat de toezichter had kunnen ingrijpen, reageert de vertegenwoordiger van de VMM dat hij niet kan spreken voor de toezichthouder. Uit dit voorbeeld kan men afleiden dat men zelfs binnen eenzelfde structuur een onderscheid maakt tussen een toezichthouder, een adviesverlener en een opmaker van plannen en projecten. Er wordt meer en meer gespecialiseerd waardoor de onderlinge afstemming moeilijk wordt. Het behoort tot de opdracht van de gouverneur om daaraan te verhelpen.

Vaak moet men in een ingewikkeld dossier verschillende beleidsdomeinen samenbrengen. Men moet dan een netwerk vormen van mensen vanuit mobiliteit, ruimtelijke ordening, waterbeleid en natuurbeheer. Binnen mobiliteit krijgt men dan te maken met Wegen en Verkeer en De Lijn en zelfs binnen die diensten zijn er vertegenwoordigers die instaan voor adviezen en vertegenwoordigers die plannen opmaken. Daardoor wordt de coördinatie zo complex dat ze nauwelijks nog beheersbaar is. De complexe coördinatie maakt ook dat de betrokken mensen elkaar minder goed kennen, wat samenwerking kan bemoeilijken.

Lodewijk De Witte houdt vandaar een pleidooi om te blijven werken met gebiedsgerichte aanspreekpunten. Ofwel moet men afstappen van een te fel doorgedreven specialisatie, bijvoorbeeld door te werken met mensen die voor het

geheel van het beleidsdomein kunnen spreken. Maar ook als dat beter zou functioneren, zullen er nog steeds bruggen moeten worden gebouwd tussen partners. Voor die brugfunctie willen de gouverneurs graag blijven instaan.

3. Uiteenzetting door Cathy Berx, gouverneur van de provincie Antwerpen

Cathy Berx kan zich aansluiten bij de algemene beschouwingen die Lodewijk De Witte maakte voor alle provincies. Zij verwijst naar het witboek Interne Staatshervorming van 2011 waarin expliciet stond dat de verkokering bij de Vlaamse overheid niet alleen negatieve effecten genereert bij de Vlaamse overheid zelf, maar dat dit doorwerkt in de gehele bestuurlijke organisatie in Vlaanderen. Verkokering werkt als een katalysator die andere knelpunten nog verscherpt. Ook in het Vlaamse regeerakkoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1) was overigens de ambitie opgenomen om een betere samenwerking te realiseren tussen overheidsdiensten onderling in functie van gedeelde doelen en oplossingen. Deze bekommernis wordt door de gouverneurs gedeeld en meegenomen in een aantal concrete afstemmingsdossiers.

3.1. Overzicht 2017

Het aantal dossiers waarvoor de tussenkomst van de gouverneur met het oog op afstemming of bemiddeling wordt gevraagd, blijft toenemen. Er zijn ook verschillende initiatiefnemers die de vraag tot bemiddeling of facilitering stellen: de Vlaamse overheid (13 dossiers waaronder verschillende langlopende, gebiedsgerichte processen), het provinciebestuur (5), gemeentebesturen (8) en derden (bedrijven, middenveld enzovoort (6)). Daarbij komen de vele dossiers hernieuwbare energie (hoofdzakelijk windturbines, 36 dossiers in 2017), handavingsdossiers en dossiers in het raam van integraal waterbeleid.

De dossiers worden ook complexer. De spreker zal dit toelichten aan de hand van de thema's gebiedsgerichte werking, hernieuwbare energie en mobiliteit. Inzake gebiedsgerichte werking stelt men vast dat de planningsopgaven complexer worden. De planningsopgaven worden meervoudig: er moet bijvoorbeeld vanuit natuur rekening worden gehouden met instandhoudingsdoelstellingen, Europese regels en water- en veiligheidsdoelstellingen. De plannen worden ambitieuzer omdat de projecten gedurende een langere periode moeten worden opgevolgd. Ook de ruimteclaims en de projecten zelf zijn vrij complex. Een en ander heeft voor gevolg dat er intersectoraal én interbestuurlijk moet worden samengewerkt.

Belangrijk is ook de opbouw van het draagvlak. Hierin zijn er drie dimensies. Er is de relationele rechtvaardigheid, hetgeen impliceert dat men goede contacten onderhoudt en goed omgaat met de bezorgdheden van mensen die ongerust zijn (bijvoorbeeld over windturbines in hun buurt). Er is de procedurele rechtvaardigheid, wat inhoudt dat de mensen de overtuiging moeten hebben dat ze op een goede manier worden betrokken, dat ze mee kunnen werken aan de realisatie van projecten en dat de procedures op een goede manier verlopen. Tot slot moet er een inhoudelijk goed antwoord geleverd worden.

Uit een en ander volgt dat het vaak gaat om erg arbeidsintensieve projecten, waarbij de grondverwerving een specifiek aandachtspunt is (en in vele dossiers een cruciale sleutel blijkt te zijn). Voor de realisatie van veel projecten moet het flankerend beleid goed zijn, wat bijvoorbeeld performante grondbanken veronderstelt.

Een concreet voorbeeld van een gebiedsgerichte werking in de provincie Antwerpen is dat van de Kleine Nete. Het gaat om een vrij uitgestrekt gebied en een complex dossier. Er is een opvolgingscommissie actief waarin alle betrokken partners aanwezig zijn. Minister Joke Schauvliege heeft het strategisch project

goedgekeurd, hetgeen toelaat een aantal mensen aan te werven die dit project kunnen trekken. Dit laatste is cruciaal om een project te doen slagen. Men heeft mensen nodig, ook in de administratie, die projecten aanjagen en opvolgen en blijven doen wat nodig is om van het geheel een succes te maken.

Een ander gebiedsgericht project heeft betrekking op Mol-Postel waar de bemiddeling ontstond op vraag van de provincie en van Natuur en Bos. Er waren tegenstrijdige verzuchtingen en verwachtingen op vlak van ontginnings- en recreatiegebied en van landbouw- en natuurdoelstellingen. Een vraag die eveneens geregeld terugkomt, heeft betrekking op de ontsluiting van industriegebieden.

Inzake Energie werd er reeds gerefereerd aan het Windkracht 2020-plan en aan de bezoeken van minister Tommelein aan de provinciegouverneurs en de betrokken lokale besturen. De gouverneur wil Antwerpen zien uitgroeien tot de provincie met het grootste aandeel aan hernieuwbare energie. Uitgangspunt is dat alle beschikbare capaciteit aan hernieuwbare energie effectief moet worden aangeboord. Hiervoor zal maximale ondersteuning worden aangeboden zodat de hernieuwbare energiemix kan worden gerealiseerd. Dit veronderstelt dat alle overheidspartners mee hun schouders hieronder zetten.

In 2017 werden inzake windenergie 36 dossiers behandeld. Hernieuwbare energie is dan ook een belangrijke focus binnen de coördinatieopdracht. Er wordt uitstekende ondersteuning geboden vanuit de Cel Vlaamse Strategische Investeringsprojecten van het departement Omgeving, met name door Bert Foucart. Dergelijke ondersteuning maakt het verschil omdat men op een gerichte manier resultaat kan boeken.

Inzake zonne-energie is er een interessant project met zonnepanelen op ontginningsplassen. Wat geothermie betreft, verdient onder andere ook VITO alle lof. Er zijn succesvolle proefboringen geweest en nu komt het erop aan om de warmtenetten effectief te realiseren.

De rede 2017 van de gouverneur stond in het teken van 'Mobiliteit 2030: innovatieve mobiliteit als motor van een duurzame toekomst'. Zij verwijst naar enkele specifieke projecten, zoals Poort-Oost, de voorloper van de werkbank van het Haventracé. Poort-Oost heeft betrekking op een groot aantal dossiers, die te maken hebben met De Lijn, NMBS, Oosterweel, de E313, de A102 enzovoort. Hier werd een stevig netwerk ingeschakeld en werden de procedures van de verschillende infrastructuurprojecten nauwgezet opgevolgd. Bovendien werd er geregeld overlegd met de actiescomités. In dit dossier is de rol van de intendant het meest doorslaggevend geweest.

Het Toekomstverbond heeft geleid tot een nieuwe structuur, met werkbanken. Cathy Berx is voorzitter van de werkbank Haventracé. Dat gaat onder meer over de aansluiting met de E34 en de ontsluiting van het Waasland tot in Gent en de aansluiting op het oosten.

Een veel voorkomende discussie gaat over de ontsluiting van bedrijventerreinen (dikwijls gemeentegrens- tot soms provinciegrensoverschrijdend). Zo is er een samenwerking met de Limburgse gouverneur rond de bedrijventerreinen van Lommel (Limburg) en Balen (Antwerpen), waarbij het zware verkeer door het centrum van Mol loopt. In dit kader moeten afspraken worden gemaakt om tot een goede ontsluiting te komen, waarbij de kernen gevrijwaard blijven van zwaar verkeer.

Tot slot zijn er een aantal kleinere projecten die vaak op vraag van particuliere ontwikkelaars worden opgestart. Umicore bijvoorbeeld plant een researchafdeling

voor batterijen die in het Antwerpse zou worden gevestigd. Ook dergelijke vragen worden gefaciliteerd via afstemmend vooroverleg. Inzake Erfgoed is er een specifiek Antwerps dossier dat te maken heeft met het redden van een in verval geraakte synagoge. De minister van Onroerend Erfgoed heeft de gouverneur gevraagd om in overleg met alle betrokken eigenaars te zorgen dat dit erfgoed gerestaureerd wordt.

Inzake Veiligheid komen een aantal federale en Vlaamse bevoegdheden samen. Voor een aantal infrastructuren wordt soms gebruikgemaakt van explosieven om die te laten imploderen. Dit werd bijvoorbeeld toegepast bij de geplande afbraak van de Scheldekaaien. De vergunning werd afgeleverd door de gouverneur maar voorafgaandelijk wordt afgestemd met De Vlaamse Waterweg, de hulpdiensten, de stad Antwerpen en andere partners (AWW, Infrabel enzovoort).

De gouverneur organiseert het overlegplatform op een iets andere manier dan initieel de bedoeling was. Aanvankelijk was dat heel groot en breed van opzet, maar toen bleek dat niet alle partners daarin geïnteresseerd waren. Daarom wordt doorgaans een thematische (bijvoorbeeld handhaving) en/of gebiedsgerichte focus gehanteerd.

Aan de hand van een concreet voorbeeld wil Cathy Berx de complexiteit van de dossiers verder toelichten. Naar aanleiding van de inplanting van windturbines werd men geconfronteerd met een ontwerp-GRUP en de aanwezigheid in het gebied van een te desaffacteren militair domein en een luchthaven. Om een uitspraak te krijgen over het GRUP moet men een zicht hebben op de toekomstige vliegactiviteiten. Om die te kunnen inschatten moet er duidelijkheid zijn over de (toekomstige) eigendomstoestand. Een dossier dat begint met windturbines gaat over in een debat over waar wel en waar niet meer kan worden gevlogen. Vervolgens komt men terecht in een debat over de verkoop van een militair gebied.

3.2. Conclusies en aanbevelingen

Een eerste conclusie is dat de nood aan (bovenlokale) afstemming/coördinatie/trekkerschap (regie) groot is en steeds groter wordt. Men kan ook vaststellen dat een intensieve en constructieve samenwerking met de Vlaamse overheid in al zijn verscheidenheid, wel degelijk loont. Maar niettegenstaande de bedoeling om daar komaf mee te maken, is de verkokering niet verminderd en misschien zelfs eerder toegenomen, zelfs binnen departementen.

De indruk bestaat dat de centralisatie groeit en de werkdruk in de verschillende departementen en afdelingen stijgt, wat maakt dat men meer en meer terugplooit op de eigen corebusiness en er minder aandacht is voor samenwerking. Samenwerken is arbeids- en tijdsintensief, maar rendeert wel degelijk en is doorslaggevend voor succes.

De horizontale werking is nog niet of onvoldoende structureel verankerd in de Vlaamse overheid, al zijn er wel hoopgevende initiatieven zoals de uitstekende VIP-werking bij het Departement Omgeving, de coördinatieopdracht van de provinciegouverneurs, de Strategische en Complexe Projecten bij de Departementen Omgeving en MOW en het Intendantschap (www.overdering.be). Dit zijn dus vier voorbeelden van horizontaal denken, waarbij de vraag rijst of er ook daartussen onderlinge synergieën mogelijk zijn.

Sommige (horizontale) beleidsdoelstellingen hebben te weinig of geen verantwoordelijke trekkers. Dit zou zeker nuttig zijn in het kader van de verdere implementatie van de windenergieprojecten.

De gouverneur wil voor zichzelf verder het accent leggen op een versterking van de gebiedsgerichte werking en de verdere uitrol van hernieuwbare energie. Ze wil meewerken aan de uitbouw van de horizontale werking (bijvoorbeeld meer synergie tussen de bestaande horizontale initiatieven). Zij doet een oproep om de 'kokers' of 'sectoradministraties' mee(r) verantwoordelijk te maken voor het behalen van gemeenschappelijke doelstellingen. Elk departement, elke dienst en elke medewerker zou eigenlijk een aantal strategische beleidsdoelstellingen zoals klimaatverandering of digitalisering in het achterhoofd moeten hebben, zodat dit kan gelden als een perspectief waar steeds naar kan worden teruggegrepen.

Tot slot benadrukt Cathy Berx het belang van handhaving. Goede regelgeving heeft weinig zin als er te weinig wordt ingezet op de correcte naleving van vergunningsvoorwaarden door particulieren. Burgers en actiecomités kijken met een vergrootglas naar de overheid en elke procedurele fout wordt genadeloos afgestraft. Dat leidt niet zelden tot het stilleggen van werken. Omgekeerd echter kijken de verschillende handhavers niet even scherp toe op inbreuken op bijvoorbeeld de omgevingsregelgeving en -vergunningen. Evenmin wordt scherp gewaakt over een effectief herstel.

4. Uiteenzetting door Herman Reynders, gouverneur van de provincie Limburg

4.1. Overzicht coördinatieopdrachten

Herman Reynders zal een overzicht geven van zijn belangrijkste coördinatieopdrachten tijdens de voorbije periode. Omwille van de specifieke sociaaleconomische situatie in Limburg en meer bepaald de sluiting van Ford Genk, is hij vooral op het economische vlak actief geweest. Er is een Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat opgemaakt onder leiding van professor Herman Daems. De provincie Limburg is hierbij betrokken en wil de partners vooral laten samenwerken. De voorbije jaren heeft dit goed gewerkt en de economische situatie in Limburg is intussen sterk verbeterd. Zo zit de werkloosheid in Limburg terug op het Vlaamse gemiddelde.

Voortvloeiend uit die opdracht binnen SALK waren er een aantal specifieke opdrachten. Zo werd er samengewerkt met een vzw die onder voogdij van FIT bedrijven naar Limburg wil halen. Deze opdracht op vraag van de Vlaamse Regering loopt einde van dit jaar af. Uit SALK is eveneens een opdracht van de minister van Onderwijs gevolgd, met name het opmaken van een studie naar de specifieke onderwijssituatie in Limburg. Er was tevens de oprichting van de vzw Kind en Taal waarbij het de bedoeling was om kinderen zo jong mogelijk de Nederlandse taal bij te brengen.

De gouverneur heeft daarnaast een aantal vaste opdrachten zoals het bekkenbestuur van de Maas en het directiecomité van de Limburg Sterk Merk dat met dividenden van LRM werkt. Er was ook een opdracht in het kader van de Noord-Zuidverbinding als procesbegeleider van dit zogenaamde complexe project.

Herman Reynders is gevraagd om voorzitter te zijn van het Cleantech-platform Limburg dat gehuisvest is in Greenville in Houthalen. Men probeert in dat kader een cleantech-community uit te bouwen. Verder vermeldt de spreker een sociaal project in Houthalen-Helchteren dat werd opgestart na de problemen met jongeren in de wijk Meulenberg. Op vraag van het gemeentebestuur heeft de gouverneur de leiding van een taskforce Meulenberg op zich genomen. Bedoeling is de wijk terug leefbaarder te maken.

4.2. Conclusies en aanbevelingen

Herman Reynders sluit zich aan bij de conclusies en aanbevelingen van de vorige sprekers. Hij wenst een aantal goede voorbeelden van samenwerking onder de aandacht te brengen. De werking van het SALK met de taskforce en het directiecomité op ambtelijk niveau is zeer goed verlopen. De Vlaamse Regering, de Vlaamse ambtenaren en de Limburgse stakeholders hebben zeer vlot samengewerkt en hebben het dossier op een gepassioneerde manier aangepakt.

De VIP-cel van Bert Foucart heeft inderdaad bijzonder goed gewerkt. De omstandigheden waren misschien niet altijd even gemakkelijk maar de cel is een excellente partner gebleken om mee samen te werken.

De gouverneur is bijzonder blij met het complex project Noord-Zuid. Dit is de juiste aanpak om tot een resultaat te komen. Ook hier verloopt de samenwerking tussen de verschillende actoren bijzonder goed.

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is echter een voorbeeld van een plan waarover boven de hoofden van andere actoren wordt beslist. Het gevoel bestaat dat er te weinig overleg is geweest, noch met de provinciebesturen noch met de gemeentebesturen. Op deze manier zal men nooit tot een inhoudelijk goed en gedragen resultaat kunnen komen.

5. Uiteenzetting door Carl Decaluwé, gouverneur van de provincie West-Vlaanderen

5.1. Coördinatieopdrachten 2017

Carl Decaluwé stelt dat de coördinatieopdrachten vaak betrekking hebben op water, omgeving, ruimtelijke ordening en energie. Dit is een constante in alle provincies, weliswaar met de nodige nuances en verschillen. Het aantal opdrachten neemt toe maar het is goed om weten dat de gouverneurs niet voortdurend met coördinatieopdrachten bezig zijn. In West-Vlaanderen gaat de helft van de tijd naar federale materies en veiligheid. Bovendien heeft de West-Vlaamse gouverneur verregaande bevoegdheden op zee. Een dag per week ongeveer is hij bezig met de maritieme veiligheid en aanverwante aspecten.

De gouverneur vermeldt specifiek de coördinatie in het kader van de campagne tegen zwerfvuil. Daarbij is opgevallen hoe moeilijk het in ons land is om de precieze handhavingsbevoegdheden te bepalen. Uit dergelijke campagnes kan men leren hoe men inzake handhaving enige uniformiteit zou kunnen bekomen.

Carl Decaluwé bevestigt de goede ervaringen met de VIP-cel.

De gouverneur zetelt namens de Vlaamse Regering in twee grensoverschrijdende structuren: de EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai en de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale. Een concreet coördinatieproject met een link naar Frankrijk is de afwatering van De Moeren. De provincie West-Vlaanderen zal het eerst getroffen worden door de stijging van de zeespiegel. Men verwacht tegen 2100 een stijging met 80 centimeter maar bij storm kan dat meerdere meters worden. De provincie heeft een trekkersrol gespeeld om dit project samen met de Fransen uit te werken.

5.2. Beschouwingen en aanbevelingen

De dossiers worden alsmaar ingewikkelder. Dat blijkt ook uit het gebruik van de term 'complex dossier'. Een belangrijke taak van de gouverneur heeft betrekking op het samenwerken en onderhandelen zodat de neuzen in dezelfde richting

wijzen en het algemeen belang kan doorwegen. Dit moet in alle discretie gebeuren. Discussies over grote dossiers moeten niet in de media uitgevochten worden.

De gouverneur heeft intussen het complex project Kustvisie en de strijd tegen de verhoging van de zeespiegel toegewezen gekregen. Het gaat om een dossier dat al geruime tijd meegaat en waarover al vierhonderd studies werden verricht, maar zonder dat er veel concrete realisaties uit zijn voortgevloeid. De Vlaamse Regering heeft vandaar beslist hieromtrent een complex dossier op te starten. Er is nu beslist dat de veiligheidsfunctie de primerende functie zal zijn, waar de andere facetten worden aan opgehangen. Oorspronkelijk was het de bedoeling om verschillende functies (veiligheid, ecologie, economie enzovoort) op eenzelfde lijn te zetten.

Carl Decaluwé merkt op dat de impact van studiebureaus niet te onderschatten valt en overdreven is. Er worden te veel studies gemaakt, wat ook te maken heeft met de zwakheid van de eigen administratie die vaak de knowhow niet meer in eigen huis heeft. Hier zou men in de toekomst toch voorzichtiger mee moeten omspringen.

In het kader van de coördinatieopdracht is het van belang om de juiste mensen op het juiste niveau bij elkaar te krijgen. De mensen die rond de tafel zitten, moeten gemandateerd zijn om namens hun administratie bindende uitspraken te doen. Het moeten ook mensen zijn met de juiste attitude.

Het is contradictorisch dat de provincie met het meeste wind, het minste windmolens heeft. De plannen liggen klaar om veel windmolens te bouwen, maar zolang er geen akkoord is met Belgocontrol en Defensie kan men niet van start gaan. Twee derde van de provincie West-Vlaanderen komt niet in aanmerking voor windmolens omwille van de vliegvelden van Oostende, Koksijde en Wevelgem. Allicht is het ook een taak van de betrokken ministers om tot een oplossing te komen.

De spreker pleit voor één vertegenwoordiger per agentschap en per organisatie. Het is vervelend als er in een vergadering onaangekondigd meerdere vertegenwoordigers van eenzelfde organisatie opdagen en die soms niet eens op dezelfde lijn zitten.

Soms krijgt men onaangekondigd en onverwachts coördinatieopdrachten. Naar aanleiding van de droogte vorig jaar moest men beleidsmatig beginnen improviseren want er bestonden geen draaiboeken. Dan is het belangrijk om van in het begin in consensus te kunnen werken met de lokale actoren en de politieke overheden. Op vraag van de gouverneur werd bij de provincie een infopunt inzake de droogteproblematiek ingericht dat 3600 bezoekers heeft gekregen. Een heikel punt is echter de handhaving. Als er maatregelen worden uitgevaardigd, moet men de garantie hebben dat ze ook worden gehandhaafd.

De gouverneur neemt doorheen zijn opdrachten een soort brugfunctie in waar een zekere autoriteitspositie aan verbonden is. Bij de coördinatieopdracht moet de gouverneur zijn of haar neutraliteit bewaren. De eigen persoonlijke mening doet er niet toe maar men moet proberen naar een consensus en draagvlak te werken.

Carl Decaluwé pleit ervoor dat de coördinatieopdracht nog meer bekendheid zou krijgen, ook binnen de Vlaamse overheid. Vaak worden de gouverneurs nu pas op het laatste ingeschakeld als men al ongeveer alles geprobeerd heeft.

Gebiedsgerichte werking is een sterk punt maar dan zou men wel beter telkens met dezelfde gebieden werken. De geografische omschrijving van de verschillende diensten wordt dus inderdaad een probleem, zoals ook gouverneur De Witte al aangaf. ANB is compleet anders gestructureerd dan AWV of andere diensten. De laatste jaren vaardigen die diensten ook telkens andere mensen af. Bij coördinatieopdrachten is het echter belangrijk dat men elkaar goed kent en vertrouwt. In die omstandigheden is het gemakkelijker om tot concrete oplossingen te komen.

Eveneens een slechte evolutie is het feit dat iedereen op bijeenkomsten aanwezig is vanuit de dienst of zelfs een onderdeel van die dienst en enkel denkt binnen de eigen wetmatigheden, processen en structuren, zonder dat men in staat is het algemeen belang voor ogen te houden. Als dat niet verbetert, zal het in de toekomst nog moeilijker worden om ingewikkelde dossiers af te werken.

Men mag de gouverneur niet zien als een spreekwoordelijke bloempot die een jaarlijkse of halfjaarlijkse hoogmis mag voorzitten. Sommige diensten bereiden dat nauwelijks voor, terwijl andere dat op een goede manier en in overleg doen. Een goed vooroverleg is alleszins belangrijk.

Overleg en participatie zijn belangrijk maar men dient zich wel te hoeden voor overbevraging. Vandaar pleit de gouverneur voor selectiviteit om vergadermoeheid te voorkomen. Als men vergaderingen organiseert, moeten die een concrete agenda hebben met concrete resultaten in het achterhoofd.

6. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

6.1. Tussenkoms van Marnic De Meulemeester

Marnic De Meulemeester heeft uit de uiteenzettingen begrepen dat de coördinatieopdracht enorm belangrijk is en door de jaren heen nog belangrijker wordt. De gouverneurs worden enorm bevraagd, niet in het minst vanuit de lokale besturen, om grootschalige problemen op te lossen. Er werd verwezen naar overlegplatforms op het niveau van de provincie waar ook de buitendiensten en de leidend ambtenaren van de Vlaamse overheid bij worden betrokken. Hoe verloopt dit overleg? Gaat het om een structureel overleg of komt men samen wanneer bepaalde problemen zich voordoen? Wat is de feitelijke impact van de gouverneurs bij het aanpakken van belangrijke dossiers en grootschalige projecten op Vlaams niveau?

De spreker stelt vast dat Defensie een moeilijke partner is in het kader van Windplan 2020. Nochtans is hernieuwbare energie een belangrijk beleidspunt. Hoe kan de weerstand bij Defensie worden doorbroken? Kunnen de gouverneurs daarbij een rol spelen?

Uit de presentaties onthoudt Marnic De Meulemeester dat Vlaanderen zelf zijn verdere versnippering organiseert. De fameuze verkokering komt ook in deze commissie regelmatig aan bod. Deze problematiek dient dringend te worden aangepakt.

Gouverneur Cathy Berx legde terecht de klemtoon op het belang van de handhaving en de samenwerking met de gerechtelijke overheden. In het kader van socio-economische vergunningen bijvoorbeeld is het van belang te weten wie op welk moment moet optreden. Op dat vlak wordt de bal nogal eens doorgespeeld tussen de verschillende overheden. Allicht speelt hier een capaciteitsprobleem, zowel bij de Vlaamse overheid, de provinciale diensten als de lokale besturen.

Van groot belang is dat de Vlaamse overheid een helikopterzicht bewaart. Veel Vlaamse administraties en andere overheden werken soms naast elkaar en zien enkel de eigen problematiek in plaats van het grotere plaatje.

6.2. Tussenkost van Kurt De Loor

Kurt De Loor vindt het een grote meerwaarde dat de gouverneurs naar de commissie komen om hun jaarverslag voor te stellen en om de coördinatieopdracht toe te lichten. Op die manier kunnen de parlementsleden mee de vinger aan de pols houden.

De spreker heeft onthouden dat het aantal dossiers waarin er een tussenkost was van de gouverneur, sterk gestegen is. Het belang van de coördinatieopdracht neemt toe en de vragen worden complexer. Daar staat tegenover dat de Dienst van de Gouverneur beperkt is inzake personeelsbezetting. Hoe zien de gouverneurs dit graag evolveren?

Zit er een verschil in de vragen tot tussenkost naargelang ze afkomstig zijn van kleinere versus grotere gemeenten? Welke rol kunnen de gouverneurs eventueel spelen in het kader van mogelijke verdere (verplichte) fusies van gemeenten?

De voorbije legislatuur werd in deze commissie vaak gediscussieerd over de hertekening van de provincies. Heeft die hertekening een invloed gehad op de coördinatieopdracht? Kan het toenemend aantal dossiers hiermee te maken hebben?

Ook Kurt De Loor onthoudt dat Vlaanderen mee zijn verdere versnippering organiseert. Dit stemt hem niet positief alhoewel het goed is dat de vinger op de wonde wordt gelegd. Dit is een punt dat absoluut moet worden meegenomen door de commissie en de Vlaamse Regering.

6.3. Tussenkost van Bart Dochy

Bart Dochy sluit zich aan bij de vorige tussenkosten en meent dat de bekommernissen allemaal gelijklopend zijn. Er werd gezegd dat de diensten zich meer centraliseren en dat de afstand tot de provincies en de gemeenten vergroot. Is dat een recente evolutie? Hoe ervaren de gouverneurs de nieuwe taakstelling van de provincies? Zijn er op dat vlak elementen die van belang zijn voor de coördinerende taak van de gouverneurs? De Vlaamse administraties hebben een toezichthoudende en een adviserende rol. Zijn er recente aanwijzingen dat er op dat vlak negatieve evoluties zijn?

6.4. Tussenkost van Marius Meremans

Marius Meremans stelt vast dat de gouverneurs een coördinerende taak hebben en dat zij zichzelf een beetje als een superambtenaar beschouwen die tussen de gemeenten en de Vlaamse overheid staat. In de ideale wereld van de spreker zijn er nog wel gouverneurs maar geen provincies meer.

Marius Meremans neemt kennis van de vaststellingen en aanbevelingen inzake de coördinerende opdracht. Hij verwijst naar Cathy Berx die stelde dat de horizontale werking onvoldoende verankerd is in de Vlaamse overheid. Weliswaar zijn er een aantal hoopgevende initiatieven.

De gouverneurs hebben niet gesproken over de gebiedsdekkende regio. Hebben zij, op basis van hun terreinkennis, een schaal van samenwerking binnen hun gebiedsomschrijving voor ogen?

In het jaarverslag van Cathy Berx wordt verwezen naar de rol van de gouverneurs als streekmotor. Het probleem is echter dat ook de streekintercommunales en de provincies zich als streekmotor profileren. Hoe zit dat dan met de verdeling van de taken en bevoegdheden op het niveau van de provincie? Is het niet bizar dat de provincies de concurrentie moeten aangaan met de streekintercommunales? Moeten de gemeenten de streekintercommunales zien als de motor van ontwikkeling binnen een bepaalde regio of moeten zij daarvoor naar de provincie kijken?

De provincies moeten zich terugtrekken uit de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. In bepaalde regio's bestaan discussies over de kostprijs van de uittreding. De indruk bestaat dat de provincies langs de kassa willen passeren. In een aantal samenwerkingsverbanden zijn er dan ook problemen ontstaan. Volgen de gouverneurs dit op? In welke mate begeleiden ze dat uittredingsproces?

Kunnen de gouverneurs een rol spelen bij de fusies van gemeenten? Wacht men op een signaal van de gemeenten of gaat men zelf aan de slag door gemeenten samen te brengen en proactief aan fusies te werken?

Er bestaan (te) veel intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Kan het een taak zijn van de gouverneurs om het aantal samenwerkingsverbanden te verminderen en de versnippering tegen te gaan?

6.5. Tussenkoms van Ingrid Pira

Ingrid Pira is vooral het belang van de gebiedsgerichte werking opgevallen. In het Vlaams Parlement gaat het vaak over het feit dat meer en meer ministers regionaal beginnen te werken en regio's uitbouwen, bijvoorbeeld zorgregio's en vervoersregio's. Er zijn ook politiezones en hulpverleningszones. Altijd wordt men geconfronteerd met verschillende gebiedsomschrijvingen. Aan minister Liesbeth Homans heeft de spreker al vaak de vraag gesteld om een en ander te coördineren en de regio's zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Ervaren de gouverneurs de verschillende gebiedsomschrijvingen als hinderlijk? Zien zij een rol voor zichzelf bij de afstemming van de regio's? Zien zij op het terrein een evolutie naar stads- en streekgewesten?

De provincies moeten uit de intercommunales stappen. Sommige intercommunales houden zich sterk bezig met mobiliteit en ruimtelijke ordening. De provincies hebben zich dan weer sterk gespecialiseerd in de fietsostrades. Het zou toch goed zijn moesten de provincies en de intercommunales hun expertise samenleggen zodat er bij wijze van spreken geen ongelukken zouden gebeuren. Is er behoefte aan een brugfunctie tussen intercommunales en provincies in het kader van de toekomstige ruimtelijke ordening, mobiliteit, wonen enzovoort?

6.6. Tussenkoms van Michel Doomst

Michel Doomst bevestigt dat er in het Vlaams Parlement al vaak gesproken is over regiovorming. Op de duur zit men echter met regio's van allerlei soorten en gewichten. Verlangt de gouverneurs dat men daar op Vlaams niveau iets aan zou doen?

Uit de jaarverslagen blijkt dat de gouverneurs steeds vaker een coördinerende rol moeten spelen. In welke mate worden er daaromtrent vragen door gemeenten gesteld? Komen de vragen eerder vanuit kleinere gemeenten? Kunnen de gouverneurs daar in de toekomst geen grotere structurele rol spelen dan tot nu toe het geval is?

De werkzaamheden rond de regioscreening zijn blijkbaar in een kast opgeborgen, hetgeen te betreuren valt. Wat moet er gebeuren om die draad terug op te pikken?

Er is verschillende keren verwezen naar de verkokering op Vlaams niveau. In hoeverre moeten er initiatieven worden genomen om Vlaanderen te 'ontsnippen'?

6.7. Tussenkost van Mercedes Van Volcem

Mercedes Van Volcem heeft een aantal bedenkingen vanuit haar vroegere ervaringen als schepen van Ruimtelijke Ordening in Brugge. Dat was niet altijd evident want men moest rekening houden met verschillende administraties en met soms bindende adviezen van de Vlaamse overheid. Vandaag worden er veel coördinatieoefeningen gedaan maar die situeren zich vooral op het ambtelijke niveau. Een ambtenaar moet zich in principe schikken naar het beleid. Als er dan een vergadering plaatsvindt met enkel ambtenaren uit een bepaald vakgebied, dan kunnen er conflictsituaties ontstaan want iedere ambtenaar strijdt voor zijn of haar vakgebied. In die optiek zou het goed zijn dat de mensen die de knopen doorhakken, mensen uit de politiek dus, mee naar die coördinatievergaderingen komen.

Mercedes Van Volcem vraagt naar de mogelijke rol van de provinciegouverneurs in het fusieverhaal. Bovendien vraagt ze zich af of zij een rol kunnen spelen in conflictsituaties die er met De Lijn kunnen ontstaan. De Lijn heeft als doelstelling zoveel mogelijk reizigers te vervoeren maar in een historische stad als Brugge kunnen veel bussen een leefbaarheidsprobleem scheppen. Hier zou men een compromis moeten kunnen vinden tussen het beleid van de stad en het openbaarvervoerbeleid. Hebben de gouverneurs ervaring met dergelijke problemen?

7. Antwoorden van de gouverneurs

7.1. Antwoorden van gouverneur Lodewijk De Witte

Lodewijk De Witte gaat eerst in op de kwestie van de gebiedsgerichte werking en de niet overlappende regio's met daaraan gekoppeld de vraag naar de stand van zaken van de regioscreening. Enkele jaren geleden werd door de toenmalige minister van Binnenlands Bestuur aan de gouverneurs gevraagd om de regionale samenwerkingsverbanden in kaart te brengen en voorstellen te doen om die coherenter te maken. Dat is toen met alle gemeenten besproken geweest en er is een uitvoerige verslaggeving over gebeurd. In sommige regio's was er een reële vraag om een en ander beter in elkaar te laten vloeien maar in andere regio's minder. Toch was er zeker een wens om op een aantal domeinen meer te clusteren, bijvoorbeeld inzake de brede sector van de veiligheid of inzake welzijn. Maar niet overall liep men warm voor dat idee omdat men vond dat men goed werkende verbanden niet op hun kop moest zetten. De huidige minister van Binnenlands Bestuur heeft intussen laten weten dat men niet verder gaat inzetten op regioscreening, maar wel op fusies. Het studiewerk over de regioscreening ligt dus klaar en kan opnieuw worden opgerakeld, maar de gouverneurs zijn vandaag niet meer actief bezig met dat thema omdat het beleid het geweer van schouder heeft veranderd.

Inzake de fusies verwijst Lodewijk de Witte naar de provincie Noord-Brabant in Nederland. Die provincie heeft ongeveer evenveel gemeenten als Vlaams-Brabant maar wel twee keer zoveel inwoners. De Nederlandse provincie Limburg heeft evenveel inwoners als Vlaams-Brabant maar slechts half zo veel gemeenten. Dit komt erop neer dat er voor een Nederlandse gemeente in Vlaanderen twee zijn. Vlaams-Brabant telt momenteel 65 gemeenten. Gesteld dat er dat 32 of 33

zouden zijn, dan zou er voor de meeste gemeenten nog steeds behoefte zijn aan een coördinatie en een samenwerking met de provincie of een intercommunale. Persoonlijk is de gouverneur voorstander van meer fusies, maar meer fusies zullen de behoefte aan coördinatie en samenwerking niet volledig wegnemen.

Regionet Leuven is geen echte stadsregionale samenwerking, wel een project-samenwerking rond mobiliteit en ruimtelijke ordening op het grondgebied van het arrondissement Leuven. Bij de regioscreening is de vraag naar stadsregionale samenwerking uitdrukkelijk gesteld. Daar is toen gebleken dat naburige gemeenten wel willen samenwerken maar liever niet met de stad. Dertig jaar geleden waren er al plannen voor een stadsregio rond Antwerpen. De meeste gemeenten willen wel samenwerken maar niet in één groot stadsverband. Conclusie is dat academici sterk pleiten voor stadsregio's maar bij politici wordt dat niet ondersteund omwille van de huiver van kleinere gemeenten voor de stad.

De gouverneur organiseert een keer per jaar een overlegplatform. Dit wordt echter bemoeilijkt door de toenemende specialisatie binnen de Vlaamse overheid waardoor men met meer mensen en verantwoordelijken moet spreken vooraleer men zich kan uitspreken over dossiers. Het is ook belangrijk dat de mensen voeling hebben met de uitdagingen in een stad of streek en de zaken niet louter als technicus benaderen. Entiteiten als het Agentschap Natuur en Bos en de Vlaamse Landmaatschappij, met wie overigens goed wordt samengewerkt, hebben zich gereorganiseerd en tellen nog slechts twee regio's voor geheel Vlaanderen. Vlaams-Brabant wordt dan uiteengetrokken met aan de ene kant Oost- en West-Vlaanderen en aan de andere kant Limburg en Antwerpen. De huidige verantwoordelijke was al verantwoordelijk voor Vlaams-Brabant en die zal dat allicht verder opvolgen. Maar de opvolger mogelijk niet meer en voor een overleg in Vlaams-Brabant moeten er al verantwoordelijken voor de twee regio's komen. Er doet zich dus een evolutie voor waarbij het moeilijker wordt om mensen te vinden met wie men tot afspraken kan komen. Ook de te verwachten reorganisaties bij De Lijn kunnen tot gevolg hebben dat men voortaan moeilijker de discussies met de vervoermaatschappij kan aangaan.

Wat de spanningen tussen het toenemend openbaar vervoer en de leefbaarheid van de stad betreft, denkt Lodewijk De Witte dat de discussies ook wel tot verandering leiden. Zo werkt men met ringbussen in plaats van met bussen die door de stad gaan en kan men afspraken maken rond zone 30 en dergelijke. Er is dus wel reële samenspraak mogelijk, al verloopt het debat soms moeilijk.

Op alle niveaus werd reeds met Defensie gesproken, ook via de kabinetten. Maar Defensie blijft zich achter het veiligheidsstandpunt en zijn legerpositie verschanzen. Op bepaalde momenten had de gouverneur de indruk dat er vooruitgang kon worden geboekt met betrekking tot de windmolens, maar dat is telkens ijdele hoop gebleken. Er zijn dus al veel initiatieven geweest om het Defensiestandpunt proberen bij te sturen, maar vooralsnog zonder succes.

7.2. Antwoorden van gouverneur Cathy Berx

Cathy Berx zegt dat de gouverneurs vanuit de Vlaamse overheid geregeld opdrachten krijgen. Zij hebben ook een rapporteringsplicht. De gouverneurs stellen geregeld specifieke vragen aan de Vlaamse overheid en soms duurt het een tijdje om daar een antwoord op te krijgen. De gouverneur had ooit een opdracht in het kader van haar coördinerende taak. Alle vergunningen waren in orde maar na een beroep bij de minister is die tot vernietiging overgegaan. Dat was pijnlijk omdat een en ander kaderde in de coördinerende opdracht. De minister bleek daarvan echter niet op de hoogte. Het is dus van belang om dergelijke zaken proactief te laten weten.

Het is van groot belang dat er op politiek niveau grondig wordt nagedacht over flankerend beleid, met name in het kader van de grondenbank. Voor alle projecten die een impact hebben op gronden dient men tijdig werk te maken van een strategische grondenbank.

De samenwerking met de Vlaamse overheid is wisselend van aard maar het is ook niet altijd gemakkelijk om een snel antwoord te geven. Men moet geregeld dezelfde vraag blijven stellen en dan komt meestal het antwoord waarom een en ander niet kan (terwijl wordt gezocht naar een antwoord op de vraag wat of hoe dan wel).

Wat het overlegplatform betreft, wordt momenteel niet meer ingezet op één overleg met alle administraties. Kind en Gezin bijvoorbeeld heeft niet altijd een boodschap aan wat wordt gezegd over ruimtelijke ordening, wonen of natuur en bos. De focus ligt momenteel heel sterk op handhaving. Alle handhavers zijn dan aanwezig, zowel vanuit Wonen, Omgeving, Natuur en Bos maar evenzeer politie, het openbaar ministerie en federale handhavers. Recent was er in de pers sprake van het kappen van bomen in volle broedseizoen door de ene overheid die geen kapvergunning had gevraagd aan de andere overheid. Het gebeurt soms zelfs dat er binnen een afdeling van een dienst een regularisatie moet gebeuren ten aanzien van een andere afdeling van die dienst die niet deed wat zou moeten.

Inzake handhaving heeft de gouverneur de nodige afspraken met de procureur bij het parket die specifiek bevoegd is voor milieudelicten. Die doet zelf een oproep om hem de dossiers met de vaststellingen te bezorgen. Vervolgens kunnen de dossiers die van kapitaal belang zijn, integraal worden aangepakt.

Men kan vaststellen dat Vlaanderen voor de handhaving naar de lokale besturen kijkt, maar die zeggen niet over de vereiste kennis en knowhow te beschikken om de handhavingstaken op te nemen. Veel problemen hebben te maken met integraal waterbeheer. De gouverneur verwijst naar de vraag van de provinciebesturen om – als belangrijke waterbeheerder – zelf te kunnen handhaven. In Nederland bestaat er zoiets als een herstellplicht. Er is in dat kader geen verplichting om te sanctioneren, maar wel om de correcte toestand te herstellen (bijvoorbeeld een ophoging ongedaan maken).

Inzake de regioscreening verwijst Cathy Berx naar een artikel van haar hand: 'De heilige graal van de juiste schaal is een illusie'. Er bestaat niet zoiets als een zaligmakende schaal die integraal en voor alles ideaal is. Een van de conclusies van de regioscreening was om dat te doen op basis van een impactanalyse en van een controle van een reeds bestaande schaal waarbinnen de taken en opdrachten op een even goede of betere manier kunnen worden georganiseerd. Bovendien moet dit in samenhang met andere beleidsdoelstellingen gebeuren. Als er dus gedacht wordt om naar een afbakening in regio's te gaan, moet men zich eerst afvragen of er al geen gebiedsomschrijving is waaraan men die opdracht kan toevertrouwen.

Coördinatievragen worden gesteld door zowel kleine als grote gemeenten. Cathy Berx verwijst naar een vraag van de stad Mechelen, toch niet meteen een kleine gemeente, om te faciliteren bij de uitrol van windenergie. Er was ook een complex project op vraag van de haven van Antwerpen met een aantal compensaties voor havenontwikkelingen. Ongeacht hun schaal stellen dus eigenlijk alle steden en gemeenten vragen.

Inzake het fusieverhaal is er geen vraag gesteld aan de gouverneurs, zodat hier ook geen proactieve rol wordt opgenomen. In de provincie Antwerpen is er de fusie tussen Puurs en Sint-Amands. Er is daar een goed overleg georganiseerd door het Agentschap Binnenlands Bestuur en de betrokken lokale besturen

hebben dat samen met ABB op een uitstekende manier aangepakt. De gouverneur had hier geen meerwaarde kunnen bieden. Er is momenteel geen vraag om proactief met de fusies bezig te zijn, maar als lokale besturen daaromtrent een specifieke vraag stellen, zal de gouverneur daar graag op antwoorden.

Er werd een vraag gesteld over wie nu de rol van streekmotor mag claimen. De gouverneur moet met een erg kleine dienst werken. Belangrijk is dat de projectverantwoordelijken van de Vlaamse diensten zélf die rol opnemen. Een coördinatie veronderstelt bijeenroepen van vergaderingen, opmaken van verslagen, kennis hebben van de standpunten en visies, eventueel bilaterales organiseren enzovoort. Het gros van het inhoudelijke werk gebeurt evenwel niet door de gouverneur, wel door bijvoorbeeld betrokken projectverantwoordelijken zoals de Vlaamse Waterweg, MOW, Omgeving enzovoort. De gouverneur brengt wel de betrokkenen bijeen en bouwt bruggen in functie van gedragen oplossingen. (Meer) ondersteuning zou zeker wel nuttig zijn en het is van groot belang dat iedereen dezelfde stip op de horizon voor ogen blijft houden. Iedere dienst moet zich afvragen hoe die zou kunnen bijdragen tot het realiseren van een algemene beleidsdoelstelling in plaats van (enkel) te redeneren vanuit de eigen specialistische kennis.

Cathy Berx zegt nog dat de gouverneurs wel een werkingsbudget hebben maar niet de middelen om bijvoorbeeld een gigantisch project neer te zetten. Zij stelt het op prijs dat de provincie Antwerpen in het kader van gebiedsgerichte projecten mee het werk van de gouverneur ondersteunt. Het gaat dan om de provinciale ambtenaren die zich bezighouden met gebiedsgericht beleid. Zij ondersteunen de coördinatietaak van de gouverneur op een constructieve manier.

7.3. Antwoorden van gouverneur Herman Reynders

Herman Reynders zegt dat de gouverneurs geen vragende partij zijn om de diensten van de gouverneur enorm te bemannen. Er is wel behoefte aan enkele polyvalente mensen. Het is zo dat de gouverneurs de inhoudelijke en logistieke ondersteuning van de provincies nodig hebben. Zonder die ondersteuning zou het moeilijk zijn.

Herman Reynders heeft het gevoel dat sommige mensen de provincies willen wegdenken, wat overigens hun goed recht is. Het is echter niet haalbaar om voor alles wat de provincies momenteel doen naar de gouverneurs te kijken.

Vandaag heeft de gouverneur niet het gevoel dat de verminderde taakstelling van de provincies een invloed heeft op de taken van de gouverneur. Wel is het bijvoorbeeld zo dat hij niet had moeten optreden bij de problemen in Meulenberg mocht er nog een gedeputeerde voor Welzijn zijn geweest.

Herman Reynders treedt de stelling bij dat er geen algemene ideale schaal is. In Limburg denkt men wel dat de afbakening van de provincie de ideale schaal is, al kan hier uiteraard over worden gediscussieerd.

De kleinere gemeenten stellen niet meer coördinatievragen dan de grotere. Wel hebben zij meer vragen naar informatie en ondersteuning. Zij vinden niet meer de profielen die ze nodig hebben en hebben minder competente mensen in dienst. Zij voelen zich soms aan hun lot overgelaten en doen dan een beroep op allerlei instanties om hulp te krijgen. Ze zoeken naar ondersteuning en die kan komen van de provincie, de gouverneur, de VVSG enzovoort.

Persoonlijk denkt Herman Reynders dat de gouverneurs een grotere rol kunnen spelen in het fusieverhaal. Dat moet dan wel liefst binnen een kader gebeuren. Niet elke fusie is per definitie een goede fusie. Kleinere gemeenten willen wel met andere kleine gemeenten fusioneren maar niet met een grotere gemeente hoewel een fusie daarmee meer aangewezen kan zijn. Daarom is een kader nodig van mogelijke goede fusies of van het gewenste bestuurlijke landschap. Daarin zouden de gouverneurs een actievare rol kunnen spelen vanaf de volgende gemeentelijke legislatuur.

7.4. Antwoorden van gouverneur Carl Decaluwé

Carl Decaluwé vindt het weinig zinvol om nog overlegplatforms met iedereen te organiseren. Hij organiseert wel jaarlijks een netwerkmoment voor alle Vlaamse buitendiensten in West-Vlaanderen. Het onderwerp heeft dan betrekking op thema's als water, omgeving, ruimtelijke ordening en openbare werken in de provincie. Het is belangrijk om die mensen goed te kennen.

Bij het ene project lukt de coördinatieopdracht al beter dan bij het andere. Persoonlijk is de gouverneur bijzonder trots op het project rond het Zwin dat hij onderhandeld heeft met de provincie, de gemeenten, de diverse Vlaamse diensten tot zelfs de federale overheid. Een moeilijk dossier daarentegen had betrekking op Nieuwpoort. Daar was er een volledige consensus met uitzondering van één ambtenaar die een negatief advies gaf. Dan werd de gouverneur erbij betrokken.

De Dienst van de Gouverneur telt slechts een beperkt aantal beleidsmedewerkers. Bij sommige gouverneurs is de dienst iets uitgebreider. Dat heeft te maken met het feit dat daar gepensioneerde arrondissementscommissarissen werden vervangen door beleidsmedewerkers. In West-Vlaanderen zijn twee van de drie arrondissementscommissarissen met pensioen gegaan en vervangen door beleidsmedewerkers. De keerzijde van de medaille is echter een gebrek aan arrondissementscommissarissen waardoor de gouverneur dan in hun plaats in een aantal organen moet zetelen.

Bij grote projecten wordt het secretariaat vaak gedaan door de mensen van de Vlaamse diensten. Zo wordt er bijvoorbeeld uitstekend gewerkt met de Vlaamse Landmaatschappij. De gouverneur heeft dus geen behoefte aan inhoudelijke experts in eigen huis maar kan een beroep doen op de mensen van de administratie. Dit verloopt meer dan behoorlijk.

In West-Vlaanderen was er geen groot animo rond het dossier van de vrijwillige fusies. Als de minister de tussenkomst van de gouverneur zou vragen, dan zou die daar met plezier gevolg aan geven. Afgezien daarvan ziet hij geen grote opdracht voor de gouverneur in dit verband omdat er ook bij de democratisch verkozenen weinig animo voor is.

Carl Decaluwé denkt niet dat de afslanking van de provinciale taken veel invloed heeft op het takenpakket van de gouverneur. De grondgebonden materies blijven bij de provincies en het is op die domeinen dat de coördinatieopdrachten zich bijna allemaal situeren.

De gouverneur treedt de bedenking van Bart Dochy bij inzake de centralisatie van de Vlaamse diensten. De Lijn is daarvan een goed voorbeeld. Vroeger was er regelmatig een vraag vanuit de gemeenten aan de gouverneur inzake de veiligheid van de kusttram. Dat verliep redelijk met de regiodirecteur maar als dat straks vanuit Mechelen moet verlopen, wordt het moeilijker.

Wat de uittreding van de provincies uit de intercommunales betreft, hoort de gouverneur dat dit in West-Vlaanderen niet gemakkelijk verloopt. Dat heeft te maken met de waardering van de aandelen die volgens de gouverneur op een correcte manier dient te gebeuren. Zo zou dat ook bij private bedrijven gebeuren. De deputatie van de provincie West-Vlaanderen gaat een onafhankelijk bureau aanstellen om de waardering te doen. Als men er dan nog niet uitkomt, zal men naar de rechtbank stappen. De gouverneur is evenwel niet bij dit dispuut betrokken, al hoort hij er wel geruchten over vanuit de deputatie.

De provincie West-Vlaanderen kent al twintig jaar een sterke traditie van gebiedswerking. Men tracht op een horizontale manier goed werk te leveren. Het is wel zo dat er enige competitiviteit met de intercommunales heerst. In ieder geval wordt de gebiedsgerichte werking in West-Vlaanderen behoorlijk ingevuld. Maar hoe klein of groot het gebied ook is, er zal altijd behoefte aan coördinatie zijn.

De gouverneurs kunnen niet veel doen aan de versnippering. De gemeentebesturen kiezen vrij een samenwerkingsverband. De gouverneurs kunnen daar enkel acte van nemen, maar willen desgewenst dergelijke processen wel begeleiden.

Politici zijn wel degelijk betrokken bij de projecten die door de gouverneur worden gecoördineerd. Zonder die betrokkenheid is het niet werkbaar. In Brugge bijvoorbeeld was er in opdracht van minister Ben Weyts een opdracht met betrekking tot de transportzone. Vanzelfsprekend zaten de burgemeester en de schepen van Ruimtelijke Ordening daarbij. Als er dan een consensus ontstaat, wordt een rapport opgemaakt dat aan de minister wordt bezorgd.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Els ROBEYNS
Marnic DE MEULEMEESTER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
AWW	Antwerpse Waterwerken
EGTS	Europese groepering voor territoriale samenwerking
FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
LRM	Limburgse Reconversiemaatschappij
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
VIP	Vlaamse inschakelingspremie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk